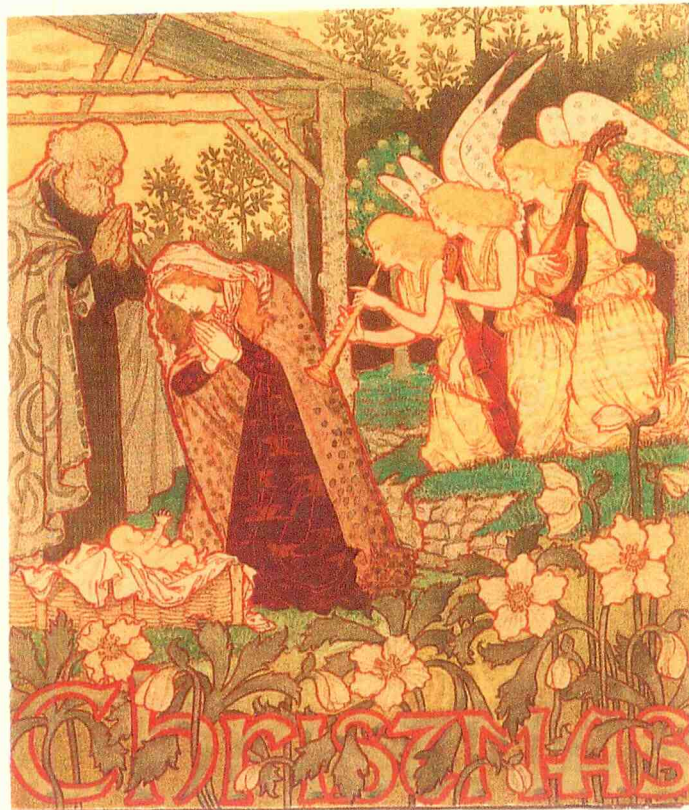

Kerstviering Harmonia, afdeling Arnhem

19 december 2008

PROGRAMMA KERSTAVOND 19 DECEMBER 2008

AANVANG 20.00 UUR

KLOKGELUI

<i>Muziek</i> :	<i>O Holy Night</i>	<i>Pavarotti</i>
<i>Gedicht</i> :	Ander Licht	Marie Thérèse Lammerts
<i>Muziek</i> :	<i>Glory To Earth</i>	<i>Gheorghe Zamfir</i>
<i>Verhaal</i> :	Het is nooit wat het lijkt	Leo Wiering
<i>Muziek</i> :	<i>Theme from "The Snowman"</i>	<i>CD Spirit of Christmas</i>
<i>Gedicht</i> :	Enkele Kerstboodschappen	Door leden
<i>Muziek</i> :	Gloria in Excelsius Deo	(Meez.) Marco Bakker & Mastreechter Staar
<i>Gedicht</i> :	Kerstfeest	Rob v.d. Vossen
<i>Muziek</i> :	<i>Heilige Nacht</i>	<i>Koor Nieuw Leven/ Slijk-Ewijk</i>
<i>Verhaal</i> :	De wieg	Ditje v.d. Vossen
<i>Muziek</i> :	<i>The Spirit of Christmas Past</i>	<i>Enya</i>
<i>Gedicht</i> :	Enkele Kerstboodschappen	Door leden
<i>Muziek</i> :	<i>Er is een roos ontloken</i>	<i>Wilma (meezingen)</i>
<i>Gedicht</i> :	Voor wie leven in duisternis	Theo Vink
<i>Muziek</i> :	<i>O Heer</i>	<i>Oscar Harris</i>

PAUZE

WILT U ZOVEEL MOGELIJK IN DE ZAAL BLIJVEN
DE BESTELDE DRANKJES WORDEN IN DE ZAAL GESERVEERD

<i>Muziek</i> :	<i>Leise rieselt der Schnee</i>	<i>Ivan Rebroff</i>
<i>Gedicht</i> :	Enkele Kerstboodschappen	Door leden
<i>Muziek</i> :	<i>Ere zij God</i>	<i>Ronny Tober (meezingen)</i>
<i>Verhaal</i> :	De zeldzame bokaal	Joke v.d. Bovenkamp
<i>Muziek</i> :	<i>I Belief In The Man In The Sky</i>	<i>Elvis Presley</i>
<i>Gedicht</i> :	Enkele Kerstboodschappen	Door leden
<i>Muziek</i> :	<i>Midden in een winternacht</i>	<i>Wieteke van Dort (meezingen)</i>
<i>Gedicht</i> :	Lied van de hoop	Anne Schraa - Bulthuis
<i>Muziek</i> :	<i>Ave Maria</i>	<i>Beyoncé</i>
<i>Verhaal</i> :	Kerstbezoek	Loes Huisman
<i>Muziek</i> :	<i>Rudolph The Red Noses Reindeer</i>	<i>Richard Clayderman</i>
<i>Gedicht</i> :	Even nadenken	Erika Edie
<i>Muziek</i> :	<i>Don't save it all for Christmas Day</i>	<i>Celine Dion</i>

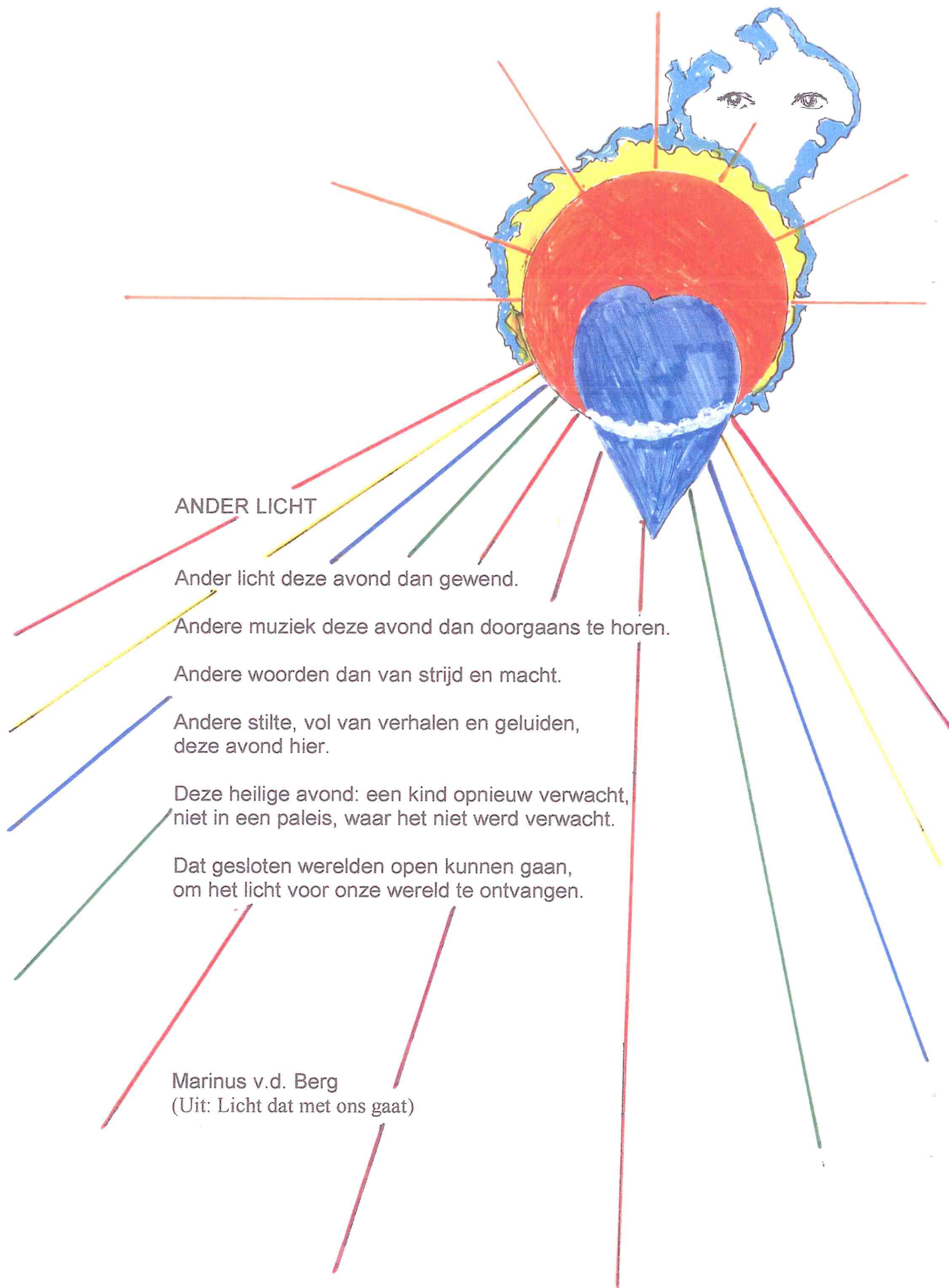
SLOTWOORDJE van MAARTEN VAN SANTE

BINNENKRING VORMEN

<i>Muziek</i> :	<i>Silent Night - Holy Night</i>	<i>Mahalia Jackson</i>
-----------------	----------------------------------	------------------------

EINDE

GEZELLIG SAMENZIJN IN DE KANTINE MET EEN LEKKER HAPJE

ANDER LICHT

Ander licht deze avond dan gewend.

Andere muziek deze avond dan doorgaans te horen.

Andere woorden dan van strijd en macht.

Andere stilte, vol van verhalen en geluiden,
deze avond hier.

Deze heilige avond: een kind opnieuw verwacht,
niet in een paleis, waar het niet werd verwacht.

Dat gesloten werelden open kunnen gaan,
om het licht voor onze wereld te ontvangen.

Marinus v.d. Berg
(Uit: Licht dat met ons gaat)

HET IS NOOIT WAT HET LIJKT

(Een spiritueel kerstverhaal door Paulo Coelho)

Volgens een oude en bekende legende, waarvan ik de herkomst niet heb kunnen vaststellen, zond de aartsengel Michaël een week voor Kerstmis zijn engelen naar de aarde: hij wilde weten of alles klaar was voor de viering voor de geboorte van Jezus. Hij stuurde ze er twee aan twee op uit, en koppelde daarbij telkens een oude engel aan een jonge, om zo een omvattender beeld te krijgen wat er zich in de wereld van de mensen afspeelde.

Eén zo'n koppel kreeg Brazilië toegewezen. Ze kwamen er 's avonds laat aan, en omdat ze geen slaapplek hadden, belden ze aan bij een van de grote villa's die je her en der in Rio de Janeiro kunt vinden.

De heer des huizes, een aanzienlijk man die op het randje van faillissement verkeerde -geen ongewoon verschijnsel in deze stad-, was een fervent katholiek, en hij herkende de hemelse gezanten meteen aan de gouden krans rond hun hoofd. Maar hij had het erg druk met de voorbereidingen voor de grote party die hij met Kerst zou geven en was bang dat de feestversiering, die al bijna klaar was, in het ongerede zou raken. Dus vroeg hij of ze het geen probleem vonden om in de kelder te slapen.

Op kerstkaarten sneeuwt het altijd, maar kerst valt in Brazilië midden in de zomer. In de kelder waar deze engelen naartoe werden verbannen heerste dan ook een verschrikkelijke hitte en bovendien was het er zo vochtig dat je er nauwelijks adem kon halen. Zij vlijden zich neer op de harde vloer. Ze begonnen aan hun avondgebed, toen de oudste engel in de muur een spleet zag. Hij stond op, repareerde met zijn goddelijke krachten de muur en hervatte zijn gebed. 's Nachts leek het wel of ze in de hel waren, zo heet was het er.

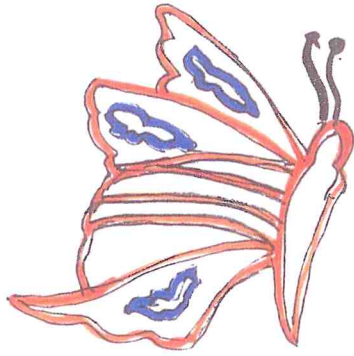
Ook al hadden ze bijzonder slecht geslapen, ze moesten de opdracht die hun was toevertrouwd, uitvoeren. De volgende dag doorkruisten ze de metropool met haar twaalf miljoen inwoners; deze stad met stranden en bergen en nog zoveel andere tegenstellingen. Ze schreven hun rapporten en tegen de avond togen ze naar het platteland. Maar omdat ze een beetje van slag waren -hemelse en aardse tijd verschillen nogal-, hadden ze uiteindelijk opnieuw geen plek om te slapen.

Ze klopten aan bij een nederig huisje. Een man en een vrouw deden open. Omdat ze nooit middeleeuwse schilderijen hadden gezien waarop Gods gezanten staan afgebeeld, herkende het stel de twee vreemdelingen niet. Maar als ze onderdak zochten, waren ze welkom. De mensen bereidden een avondmaal, lieten hun pasgeboren kindje zien en boden hun eigen bed aan. Ze verontschuldigden zich voor het feit dat ze zo arm waren; de hitte was immens maar ze hadden geen geld om een airco te kopen.

Toen de engelen de volgende dag wakker werden, troffen ze het paar in tranen aan. Het enige bezit dat ze hadden, een koe die melk en kaas verschaftte, had die ochtend dood in de wei gelegen. Vol schaamte dat ze hun geen ontbijt konden aanbieden -ze hadden immers geen ander dier om te melken-, zwaaiden ze de vreemdelingen uit. Terwijl de twee engelen het stoffige weggetje afliepen, ontstak de jongste in woede. "Ik kan U niet volgen! De eerste man had alles wat zijn hartje begeerde, en toch hielp U hem. En voor dit arme stelletje, dat ons zo warm onthaalde, hebt U niets gedaan om hun lijden ook maar iets dragelijker te maken!"

"Het is niet wat het lijkt," zei de oude engel. "Toen we in die verschrikkelijke kelder waren, zag ik dat er in de muur een schat zat die daar ooit door een vorige eigenaar was verstopt. Ik zag in die spleet goud blinken, en besloot hem te repareren omdat de heer des huizes duidelijk niet iemand was die de behoeftigen zou helpen. Gisteren, toen we in het bed van het paartje lagen te slapen, zag ik een derde gast arriveren: de engel des doods. Hij was gestuurd om de ziel van het babytje mee te nemen. Maar omdat ik hem al jaren ken, kon ik hem overhalen om in plaats van de ziel van het kindje de ziel van de koe mee te nemen. Je weet welk feest we binnenkort vieren en dat we ons dan herinneren: bij niemand was Maria welkom, behalve bij de herders. En daarom waren zij de eersten die de Heiland hebben aanschouwd."

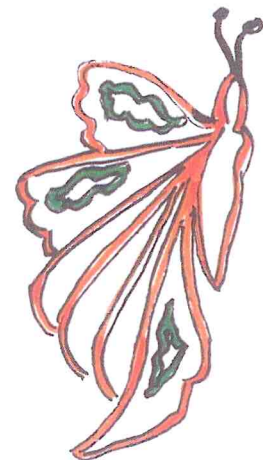

GLORIA IN EXCELSIS DEO (meezingen)

Eer zij God in onze dagen
Eer zij God in deze tijd
Mensen van het welbehagen
Roept op aarde vrede uit.
Gloooo.....ria
In excelsis deo
Gloooo.....ria
In excelsis deo.

Eer zij God die onze Vader
En die onze Koning is
Eer zij God die op de aarde
Naar ons toe gekomen is.
Gloooo.....ria
In excelsis deo
Gloooo.....ria
In excelsis deo.

Lam van God, Gij hebt gedragen
Alle schuld tot elke prijs
Geef in onze levensdagen
Peis en vreë kyrieleis.
Gloooo.....ria
In excelsis deo
Gloooo.....ria
In excelsis deo.

KERSTFEEST

Aan den hemel gloeide 't wonder
van een ongekende ster;
en drie rijke vreemden vonden
bij die glans de weg naar ver.

In een kribbe laagt Gij, Here,
toen een klein hulp'loos Wicht.
Maar die wijzen kwamen eren
niet een kind, maar 't Godsgezicht.

De wereld zegt: 't is lang geleden
dat Gij, Heer geboren werd;
en men heeft het vaak bestreden,
of wel anders uitgelegd.

Maar Gij kwaamt de mens bevrijden
uit het leed en uit de nood;
heden wilt Gij nog ons leiden
naar een stralend morgenrood!

Jezus, wij! Gij eens woudt komen
midden in het ruw geweld
van een wereld zonder dromen,
werdt Gij daarin toen een Held!

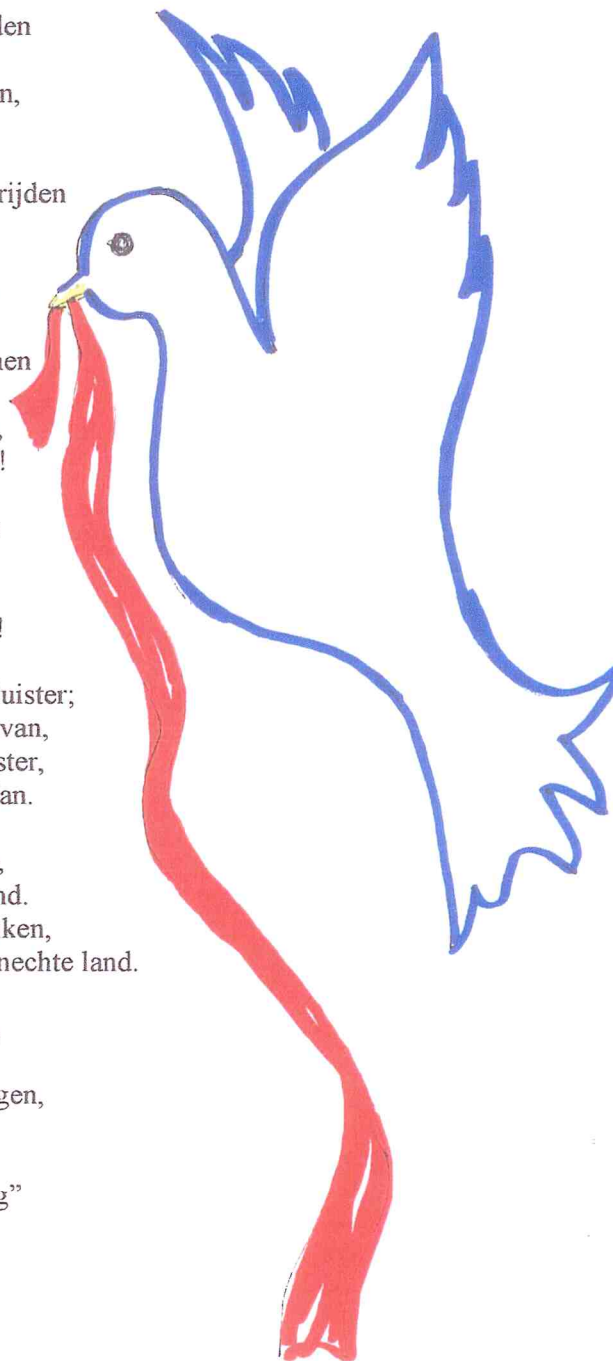
Eeuwen zegt men, is 't geleden
dat Gij hier op aarde kwam;
doch mij is 't in mijn gebeden,
alsof Gij iedere dag nog kwam!

Gij kwaamt op aard met grote luister;
niet alleen de ster gewaagd' er van,
want midden in het diepste duister,
ontvouwde God Zijn hemels plan.

De aarde lag in nacht verzonke,
uw volk in 's vijands sterke hand.
Juist toen begon een ster te vonken,
een Vredevorst kwam in 't geknechte land.

O, Kerstdag, glorie aller dagen,
des Godes plan, toen ingezet,
zal eenmaal grote vruchten dragen,
als ieder onzer daarop let.

Uit het bundeltje "Bemoediging"
(Van: ???)

De wieg (door: Edith Pargeter)

De wieg was uit lindehout gesneden en stond op gepolitoerde schommelhouten met paardenkoppen aan ieder uiteinde. Het hoofdkussen werd beschut door de ronde gezichten en de gewelfde vleugels van een cherubijn en langs de hele rand waren bloemen en vogels gekerfd. Omdat de wieg op de zolder uit de zon stond en door nicht Sybil nauwgezet werd afgestoft en in onberispelijke staat werd gehouden, was het hout nooit donkerder geworden; het zag eruit alsof het pas gisteren was bewerkt. De doopjurk van kant en batist in de zilveren doos was bij de vouwen geel geworden. Het zadel van het beschilderde speelgoedpaard was niet meer zo helderrood als eerst en het hoofdstel niet meer zo helderblauw; het haar van de manen was uitgedroogd en broos geworden na twintig jaar lang aan atmosferische veranderingen blootgestaan te hebben, maar de wieg was altijd nieuw.

De dominee kon nooit langs die deur lopen zonder hem open te doen en naar de gekoesterde overblijfselen van zijn tot stilstand gekomen leven te kijken. Het was nooit zijn bedoeling geweest dat de spullen die hij en Gillian hadden vergaard voor de zoon op wie ze zo verlangend hadden gewacht, hier zouden worden opgeslagen en het meubilair van een grafkamer zouden worden; dat was iets wat vanzelf was gegaan. Het speelgoed, de kleren, de houten dingetjes die hij met zijn eigen jonge, vaardige handen had uitgesneden, zoals de wieg, waren hier, uit eerbied voor zijn zwijgen en zijn stilheid onberoerd achtergebleven na die vochtige groene decemberavond, twintig jaar geleden, toen Gillian in het kraambed was gestorven.

De mensen hadden gedacht dat hij alles wilde laten zoals het was, maar in werkelijkheid had hij niets gewild, had hij eenvoudigweg niet willen bestaan, de verantwoording voor zijn eigen leven niet willen dragen, niet willen voelen of herinneren. Door zo'n wens worden gevoelens en herinneringen juist ondraaglijk sterk.

Het was het ergst met Kerstmis, maar toch kon hij nog steeds niet langs de dichte deur lopen. Ons is een kind geboren, ons is een zoon gegeven. En het kind was geboren, en het was inderdaad een zoon geweest, maar toen hij geboren werd, was hij bang terug het donker in gegaan en had hij Gillian met zich mee getrokken. De dominee was alleen achtergebleven.

De ramp was zó volledig en absoluut voor hem geweest dat hij zich aan menselijk medeleven had onttrokken en zich in de wereld van zijn eigen pijn had opgesloten, waarin hij zich terugtrok om de verschrompelde resten van zijn leven tussen de relikwieën van zijn kortstondige vaderschap te begraven.

Zijn parochiale plichten vervulde hij trouw zonder dat er gevoel aan te pas kwam. Hij had dagelijks oppervlakkig contact met zijn medemensen. Zijn geest stelde preken samen en zijn tong leverde ze af, maar alles wat hem echt aan het hart ging, lag hierin opgesloten met de symbolen van zijn verlies. Omdat hij niet tot handelen in staat was, had hij ze allemaal op hun plaats gelaten, de breekbare, ongreepbare dingen die hij voor zijn geliefde zoon had gekocht en gemaakt; anderen hadden dat gerespecteerd, omdat ze dachten dat hij dat zo wilde. Afgestoft en bewaard gebleven, opgepoetst door de strelingen van zijn handen en zwaar door het gewicht van zijn geïsoleerdheid stond de wieg als een altaar in het midden van de zolder. Het was eigenlijk meer een doodskest op een katafalk, een deel van een begrafenis die voor altijd was gestaakt.

Waarom had hij de wieg diezelfde kerstdag niet onder zijn arm genomen en hem aan de eerste de beste zwangere moeder onder zijn parochianen gegeven wier naam hem te binnen schoot? Dat zou niet moeilijk geweest zijn, want er waren vroeg in het jaar altijd een heleboel geboortes, de eerste vruchten van de huwelijken van de lente daarvoor. Hij had zijn kans echter gemist en nu tarte het kleine, overheersende ding dat blijvend op zijn plaats stond, waar nooit een kind in zou liggen, hem om het

aan te raken. Als het een doods-kist was, dan was het lichaam dat er in lag de gemummificeerde overblijfselen van zijn werkzame leven dat hij hier zelf had begraven.

De wanden van lindehout, voorzien van bloemen en vogels, waren hoger en onneembaarder dan de muren van een gevangenis. Daar buiten leefde en ademde de mensheid in het daglicht, maar hij zat hier binnen in de smalle duisternis waarin hij zich vrijwillig had teruggetrokken en van waaruit iedere ontsnapping onmogelijk was geworden omdat hij dat zo lang niet had geprobeerd.

De gebarsten spiegel die uit de logeerkamer was verbannen, liet hem zijn gezicht zien, dat lang en bleek was tussen de schaduwen en dat binnenkort oud zou zijn; zelfs leeftijd zou geen betekenis voor hem hebben. Het was nu te laat om te wensen dat hij naar het leven en zijn eigen soort kon terugkeren; die moeite was hem te veel, daarvoor had hij zichzelf te lang begraven.

En toch was het weer Kerstmis en was de levende wereld overal om hem heen, binnen het bereik van zijn krachteloze handen. Het huis was van boven tot beneden gevuld met een baklucht waarin de lekkere geur van vanillesuiker te herkennen was; zijn nieuwe huishoudster kon zich niet voorstellen dat het feest zonder dit ingrediënt gevierd kon worden. Ze stond nu met haar mouwen tot aan de ellebogen opgerold beneden in de keuken haar dieren en engelen en bloemen van koek in aluminiumfolie te wikkelen voor in de boom. Naast haar zat het kind volgens een oude traditie kanten papieren decoraties te knippen terwijl een roze tong in de hoek van haar ernstige mond naar buiten stak. Het vreemde kind, het meisje met de excentrieke naam, Katrena Iwasckiewicz. Moeder en dochter spraken allebei Engels; als er geen onzichtbare barrière tussen hen was, zou hij met hen kunnen praten.

Hij had gedacht dat de barrière geslecht zou worden wanneer het kind in huis kwam, maar ze liep met een ernstig gezicht aan haar eigen kant, keek door de tralies naar hem met waakzame, bruine ogen en ondernam geen poging om contact met hem te maken. Misschien had ze er, net als alle anderen, geen flauw idee van dat hij van haar was afgesloten. Soms wisselden ze een paar woorden; waarom zou ze vermoeden dat de reactie die hij op haar eerbiedige groet en beleefde vragen gaf, alleen maar voortkwam uit een automatische lichamelijke reflex? Zij dacht dat een mens haar antwoord had gegeven.

De Poolse vrouw was door nicht Sybil aangenomen voordat ze naar Amerika vertrok, waar ze een jaar bij haar zus ging wonen. 'Ik vind dat jij in jouw positie een voorbeeld moet stellen,' had ze op vastberaden toon gezegd, 'nu het Internationale Vluchtelingenjaar net voorbij is en zo. Mrs. Iwasckiewicz heeft hele goede referenties. Ze komt uit een joodse familie. Tijdens de oorlog is ze als kind Zweden binnengesmokkeld. Daarna is ze met een overlevende van een concentratiekamp getrouwd, maar die stierf een paar jaar later aan zijn ervaringen en liet haar zonder een cent achter met de baby.'

Over dat laatste gevaarlijke punt had ze snel heen gepraat, maar hij had zich van zijn bureau naar haar toegedraaid en haar met wijd open ogen aangekeken. 'Een baby?'

Waar was ze bang voor geweest? Dat hij er bezwaar tegen zou maken dat er een kind in huis kwam? Ze was die opmerking onmiddellijk af gaan zwakken.

'Ze is natuurlijk geen baby meer, want ze hebben een paar jaar in een kamp gezeten. Katrena zal nu al een jaar of acht zijn. Het is een heel rustig, beschaafd kind. Ik heb haar gezien. Ik kan je verzekeren dat ze je totaal geen last zal bezorgen en ik heb haar moeder op het hart gedrukt om erop te letten dat ze je niet stoort of lawaai in huis maakt.'

Toch had hij gehoopt op... hij wist nauwelijks waarop. Op de schreeuw waardoor de lindehouten wanden in zouden storten, op een vleugje warmte in zijn wegwijnende hart, op een bres die achteloos in de grenzen van zijn verbanning werd geslagen. Hij was ook ontheemd; misschien vond dit berooide meisje de weg naar hem even natuurlijk als wanneer ze familie van hem was.

Toen ze kwamen, praatte hij met hen. Hij werd zelfs door hen ontroerd tot helemaal in dat gedeelte van hem dat in contact stond met de normale dingen van het leven, maar er gebeurde geen wonder.

De moeder was stil en zachtvaardig, een liefhebbende vrouw die opging in een nieuw, ongewis geluk nu ze die glanzende, goed uitgeruste keuken als haar heiligdom had. Soms zag hij in haar donkere ogen de angst dat het geluk weer van haar afgenomen zou worden, maar hij wist niet hoe hij die angst kon wegnemen.

Het kind was klein voor haar acht jaar, maar wel fors en stevig en niet verlegen, zoals hij had verwacht, maar doortastend, ja zelfs agressief, misschien in reactie op haar onzekere omstandigheden. Het was een grappig klein ding. Ze had een onopvallend gezicht met bruine ogen en een donkere huid en twee korte, stijve staartjes die aan weerskanten van haar ronde hoofd als twee bezempjes uitstonden. Het spleetje tussen haar voortanden bemoeilijkte haar housterige Engels dat overigens wel vastberaden klonk, nog meer. Ze zat vol energie en plichtsbesef. Een geboren organisator, zei de lerares van haar zondagsschool; bezig, zeiden haar medescholieren. Toch speelden ze gewillig met haar, waaruit bleek dat ze haar wel mochten, en vochten ze opstandig maar wel goedgehumemd meningsverschillen uit, die zij meestal won. Als ze verslagen werd, was ze verbaasd maar niet boos; dan accepteerde ze haar uitgeholde rol.

Bedachtzaam tot dat ze haar leidende positie weer kon innemen. Buiten had ze een stem die klonk als een klok en een schrille lach; binnen liep ze indachtig de instructies die ze had gekregen en ongetwijfeld omdat ze net als haar moeder bang was om weggestuurd te worden, zachtjes en praatte ze op fluisterton.

Net toen hij onderaan de trap stond, kwam ze uit de keuken waar ze thee had gedronken; haar babypop had ze in haar armen. Ze had maar twee poppen: een blond schepsel met wasbaar haar die nicht Sybil haar had gegeven voordat ze vertrok en deze gehavende, geliefde peuter met zijn starende geveerde blauwe ogen en zijn glimmende neus waar een stukje van af was gebroken. Terwijl ze de pop stevig tegen haar borst drukte, hief ze een mond met een witte rand van vanillesuiker op naar de dominee. 'Mogen we...' zei Katrena op de gedweë toon die ze voor binnen reserveerde, slissend vanwege het spleetje tussen haar voortanden. De bruine ogen keken naar hem op met een heldere, maar tegelijkertijd afstandelijke blik. Ze had niet echt ontzag voor hem; ze bleef op een afstand en liep op haar tenen omdat ze zich altijd naar omstandigheden en mensen had moeten schikken, maar ze wist dat ze veilig bij hem was zolang ze alle regels in acht nam en al haar plichten ijverig vervulde.

'Ja, lieve kind?'

Hoewel hij zich altijd verplicht voelde om ter verzoening iets liefs tegen haar te zeggen, kon hij zich nooit in dergelijke bewoordingen tot haar richten zonder zich beschaamd te voelen, alsof hij zich had verlaagd tot een onwaardige valsheid in de manier waarop hij tegen haar aankeek. Ze was zijn kind niet en ze was hem ook niet echt lief; hij wenste alleen dat ze dat kon zijn, maar ze leefde in een andere dimensie dan hij en er bestond helemaal geen echte relatie tussen hen.

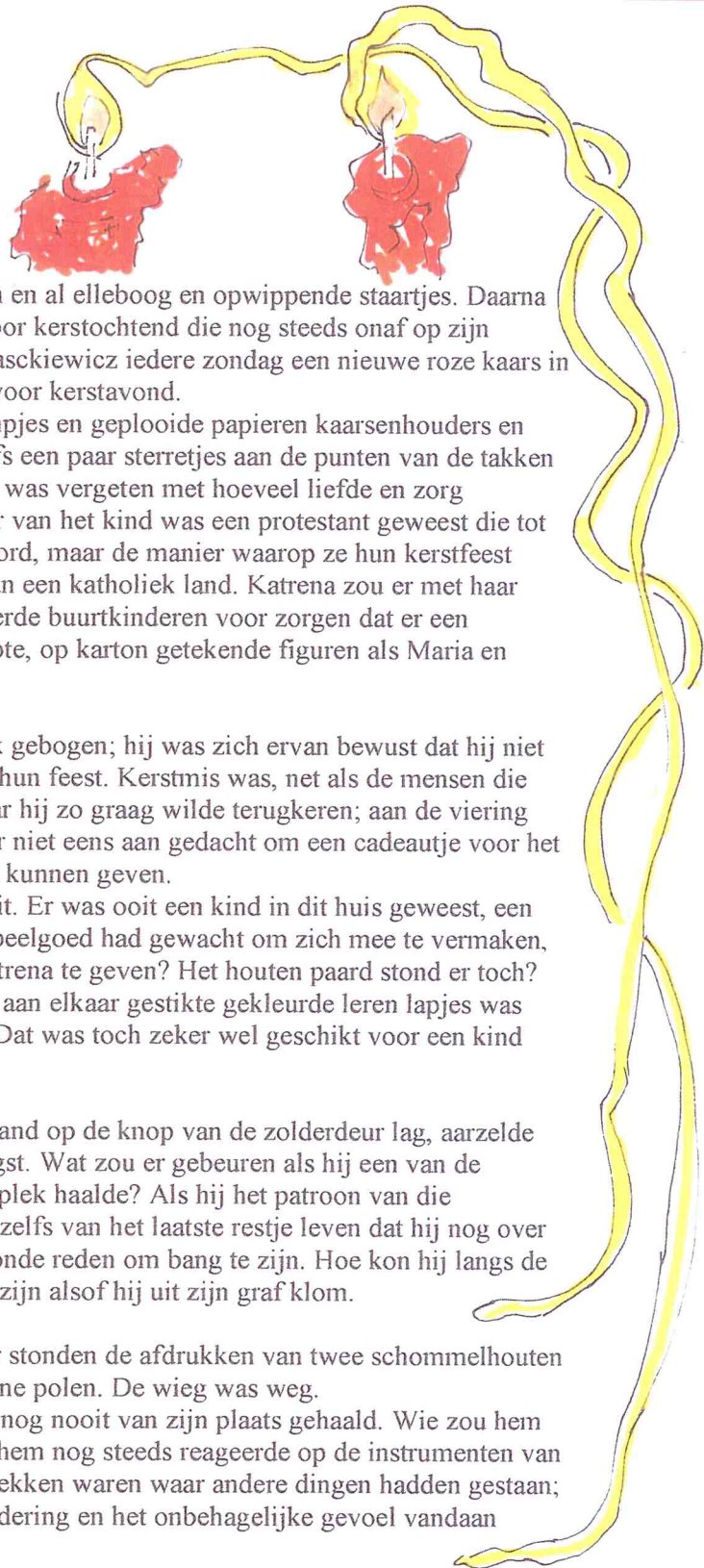
'Mogen we een paar takjes hulst en klimop uit de tuin halen? We moeten onze kerststal maken voor de kinderhoek.'

'We moeten het maken!' dat was deels een letterlijke vertaling uit haar moedertaal, maar deels ook haar gevoel voor aanpassing aan de manier waarop je dingen zei. Ze kende de juiste rituelen en ze had gelijk dat ze om de dingen vroeg die daarvoor nodig waren.

'Natuurlijk, Katrena,' zei hij. 'Neem maar wat je nodig hebt voor het stalletje.'

Ze bedankte hem, waarbij een vonk van ambitieuze speculatie in haar ogen oplichtte en rende naar de keuken om het aan haar moeder te vertellen. De gehavende babypop zou zeker uitgekozen worden voor de rol van het kindje Jezus, maar waar zou ze de figuren voor de Heilige Maagd en Jozef en de herders vandaan halen?

De kinderen van de zondagsschool hadden altijd alleen maar groene takken ter versiering opgehangen, maar als er voor Katrena's gevoel een kerststal hoorde te staan, dan zou die er ook komen. Ze verwaarloosde haar plichten nooit. Had hij zijn plichten eigenlijk niet verwaarloosd? Ze was een kind in zijn huis met Kerstmis en hij had niets voor haar gekocht om vanavond onder de boom te leggen. Alleen het cadeau van haar moeder zou er liggen. Hij kon er tenminste wat snoepgoed bij leggen; misschien was het nog niet te laat om nog iets anders te kopen.

Hij zag haar snel weglopen. Van achteren was ze één en al elleboog en opwippende staartjes. Daarna liep hij verder naar zijn werkkamer, naar de preek voor kerstochtend die nog steeds onaf op zijn bureau lag. De adventskrans in de hal, waar Mrs. Iwasckiewicz iedere zondag een nieuwe roze kaars in had gestoken, was vervangen door de nieuwe krans voor kerstavond.

De boom was volledig opgetuigd met kaarsen en lampjes en geplooid papier kaarsenhouders en gekleurde ballen en kristallen van glas. Er waren zelfs een paar sterretjes aan de punten van de takken vastgemaakt die zó aangestoken konden worden. Hij was vergeten met hoeveel liefde en zorg Kerstmis op het vasteland werd voorbereid. De vader van het kind was een protestant geweest die tot een of andere strenge geloofsgemeenschap had behoord, maar de manier waarop ze hun kerstfeest opluisterden, behoorde tot de traditionele charmes van een katholiek land. Katrena zou er met haar schare sceptisch gestemde, maar toch ook geïmponeerde buurtkinderen voor zorgen dat er een kerststal in de kinderhoek kwam, al zouden uitgeknipte, op karton getekende figuren als Maria en Jozef moeten dienen.

Een uur lang zat hij over de bladzijden van zijn preek gebogen; hij was zich ervan bewust dat hij niet in staat was om een positieve noot toe te voegen aan hun feest. Kerstmis was, net als de mensen die het vierden, van de begeerlijke buitenwereld waarnaar hij zo graag wilde terugkeren; aan de viering ervan deed hij alleen als een schaduw mee. Hij had er niet eens aan gedacht om een cadeautje voor het kind te kopen en er was niets in huis wat hij haar zou kunnen geven.

Opeens legde hij zijn pen neer en staarde voor zich uit. Er was ooit een kind in dit huis geweest, een paar minuten, een levend kind op wie een heleboel speelgoed had gewacht om zich mee te vermaken, maar hij had er nooit mee gespeeld. Niets om aan Katrena te geven? Het houten paard stond er toch? Of was ze daar te oud voor? En een grote bal dat van aan elkaar gestikte gekleurde leren lapjes was gemaakt. Er stond ook een blauw met witzeilbootje. Dat was toch zeker wel geschikt voor een kind van acht?

Hij stond op en liep langzaam de trap op. Toen zijn hand op de knop van de zolderdeur lag, aarzelde hij. Hij was bang; zijn handpalmen waren nat van angst. Wat zou er gebeuren als hij een van de ornamenten in die verstilde grafkamer van zijn vaste plek haalde? Als hij het patroon van die geheimzinnige kracht veranderde, bleef er misschien zelfs van het laatste restje leven dat hij nog over had niets meer heel; na twintig jaar was dat een gegronde reden om bang te zijn. Hoe kon hij langs de wieg lopen en de boot van zijn plaats halen? Het zou zijn alsof hij uit zijn graf klom.

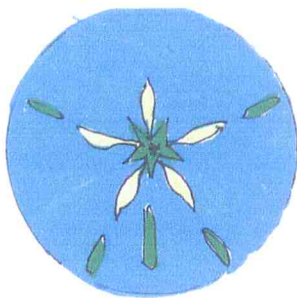
Toch opende hij de deur en ging de kamer binnen.

Op de versleten sisal mat in het midden van de zolder stonden de afdrukken van twee schommelhouten als twee platgedrukte grijze groeven in de donkerbruine polen. De wieg was weg.

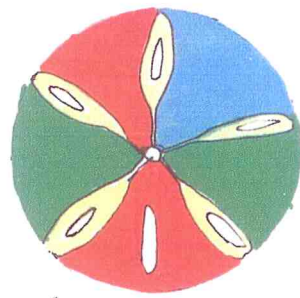
Hij kon het niet geloven. De wieg was in twintig jaar nog nooit van zijn plaats gehaald. Wie zou hem nu weghalen? Met een innerlijke gevoeligheid die in hem nog steeds reageerde op de instrumenten van zijn gevangenschap, voelde hij hoe pijnlijk leeg de plekken waren waar andere dingen hadden gestaan; toen hij de kamer rondkeek, zag hij waar zijn verwondering en het onbehagelijke gevoel vandaan kwamen.

Het houten paard was weg; aan de ronde moeten die de vier wieltes in het tapijt hadden achtergelaten, was te zien waar hij had gestaan. De zilveren doos waarin de doopjurk had gezeten, lag open op de plank; de netjes teruggeslagen lagen roze vloepapier lieten zien dat de doos leeg was. Of het nou kwam doordat er meer vloeroppervlak was of omdat zijn verbaasde ogen het opeens zo helder zagen, wist hij niet, maar hij had het idee dat het lichter in de kamer was geworden.

Met open mond keek hij naar de plaats waar de talisman had gestaan. Hij begreep het niet, het kon hem niet schelen dat hij het niet begreep. Hij voelde alleen dat er een bres in de muur van zijn gevangenis was geslagen en dat er licht in zijn open graf scheen. Als hij zijn dode zoon uit zijn armen kon laten glijden, zou hij vast en zeker kunnen opstaan en weglopen. Zowel de levenden als de doden konden dan in vrede de weg inslaan die voor hen openlag. Hij voelde zijn worsteling om het kind los

te laten, maar na twintig jaar waren ze onlosmakelijk met elkaar verbonden en twee keer geboren worden betekent te veel pijn.

Heel zacht, bijna heimelijk, deed de dominee de deur van de zolder achter zich dicht en liep de trap af. 'Mrs. Iwasckiewicz...' Met een ruk keek ze op van haar deeg. Als hij zijn stem maar iets verhief, nam ze meteen een defensieve houding aan. Dan stond ze meteen klaar met verontschuldiging en verzoenende woorden, deze vrouw die met een hunkerende eigendomsdrang waaraan zelfs nicht Sybil nooit had kunnen tippen, voor ieder detail van zijn huishouding zorgde. Hij zag hoe sprekend de grote donkere ogen op die van het kind leken. Hij herinnerde zich – en om de een of andere reden voelde hij op dat moment trots bij die gedachten – dat hij de enige in de parochie was die de moeite had genomen om te leren hoe je haar naam correct spelde en uitsprak. Die hoffelijkheid kon hij haar in ieder geval aanbieden.

Hebt u de zolder vanmiddag toevallig opgeruimd?' vroeg hij vriendelijk.

'Nee, meneer!' Ze haalde voorzichtig adem, alsof ze niet wilde laten merken hoe ongerust ze was. 'Er is daar toch niets mis? Ik hoop dat er niets mis is!'

'Nee, nee!' zei hij snel. 'Er zijn alleen maar een paar dingen weg, en daarom vroeg ik het me gewoon af.'

Haar lippen trilden. 'Katrena zoekt een paar dingen, ze zei dat u tegen haar had gezegd dat ze mocht pakken wat ze nodig had voor de kerststal. Ik hoop dat dat niet verkeerd was? Ze had geen kwaad in de zin, ze wilde alleen maar een mooie kerststal voor u maken.'

'Ze heeft niets gedaan wat niet mocht,' zei hij geruststellend, 'helemaal niets. Ik heb inderdaad tegen haar gezegd dat ze mocht pakken wat ze wilde. Er is helemaal niets aan de hand. En nu moet ik naar de kerststal van haar gaan kijken.'

Als iemand die dagdroomt, liep hij door de donkere tuin, terwijl een dun nat laagje sneeuw somber onder der zijn voeten knisperde. Ze had zijn woorden dus letterlijk opgevat. Als gezegend door intuïtie had ze hem begrepen, en dat trof hem meer dan hij had gedacht. Als hij had geprobeerd om haar uit te leggen hoe graag hij wilde leven, zou ze niet begrepen hebben wat hij bedoelde.

De flauw verlichte Victoriaanse gotische ramen van de kerk schenen op de sneeuw; hun donkere kleuren lagen verspreid over zijn pad als afgevalen bloemen. Hij hoorde de drukke, geanimeerde stemmen van de kinderen toen hij het portaal binnen ging. Ze fluisterden in het begin altijd hees tegen elkaar, omdat ze in de kerk waren, maar het eindigde altijd in schrille, opgewonden kreten omdat ze met iets creatiefs bezig waren en hun verrukking daarover niet konden bedwingen.

'Nee, niet zó!' Katrena was met de schatten in haar hand gekomen, dus Katrena deelde de lakens uit. 'Het lam moet hier staan en de ezel daar. Zo, nu kunnen ze Hem allemaal zien.'

'Wat mooi!' fluisterde de sproeterige dochter van de koster. 'Er zitten echte schommelhouten onder, kijk maar! En ze kraken niet eens.'

'Kijk eens naar het kant aan Zijn hemd,' zei het dochttertje van de man die de tuinen van de kleuterschool onderhield. De dominee hoorde aan het ontzag in haar stem dat ze aan de vergeelde zoom van de doopjurk van zijn zoon voelde.

Ze zwegen, trokken zich een beetje terug toen hij binnenkwam. In de door kaarsen verlichte nis van de kinderhoek die vol bontgekleurde plaatjes hing, hadden ze een huisje van hulst en klimop gemaakt rond een houten kist die op zijn kant was gelegd zodat hij als stal kon dienen.

Poppen waren de Maagd en de herders, iemands negerpop was de zwarte koning en Jozef en de anderen hadden ze uit gekleurde religieuze plaatjes geknipt en slordig op karton geplakt.

Speelgoedbeesten waren rond de kribbe geschaard. Het houten paard had zijn heldere kleuren weer teruggekregen in het kaarslicht; het detonerende rode zadel glansde schitterend. In het midden werd de geliefde pop in zijn jurk van batist en kant net ingestopt in de wieg van lindehout, tussen de gewelfde vleugels van de cherubijn.

Katrena's armen waren moederlijk tot aan de ellebogen in de zee van kant gestoken terwijl ze haar kind te slapen legde.

Zonder twijfel of angst keek ze over de wieg heen naar hem op, in afwachting van zijn prijzende woorden; ze wist dat ze juist had gehandeld.

Dood, geboorte en wederopstanding zijn allemaal met elkaar verbonden, dacht hij. Ik laat mijn doden gaan en ik haal ze weer terug; er is geen andere manier. Liefde kan alleen blijven bestaan door los te laten, zoals het leven incompleet is als je de dood niet gewillig accepteert. De wieg is nu niet met dood, maar met leven gevuld, met eeuwigdurend leven zelfs dat veel verder reikt dan wat mijn opzet was of dan wat ik verdiende.

'Het moest beter zijn,' zei Katrena, nogmaals een van haar letterlijke vertalingen gebruikend, terwijl ze zich gewichtig over het paard heen boog om zijn manen glad te strijken, 'maar we hadden geen jongenspoppen, behalve die zwarte. Vindt u het mooi?'

Vraag eens aan de gevangene die nog bleek ziet van de kerker of hij het zonlicht mooi vindt.

'Het is prachtig, kinderen,' zei de dominee zwak, 'werkelijk heel prachtig,' en hij keek toe terwijl een niet al te schone hand de wieg zachtjes heen en weer schommelde, bedenkend hoe kostbaar de wetenschap voor haar moest zijn dat ze een veilige slaappleats had.

Er waren wel degelijk dingen die hij haar kon geven, sommige tastbaar, andere ontastbaar. Hij stond niet langer met lege handen nu hij begreep welke cadeautjes naar haar zin zouden zijn. Wanneer nicht Sybil uit Amerika terugkwam, zou dat niet moeten betekenen dat zij weer weggestuurd werden.

'Zullen we een kerstliedje voor u zingen?' bood Katrena aan, die haar winst rook. Met veel getrek en geduw stelde ze haar bont geschakeerde koor in een rij op. Daarna ging ze met een gezicht dat bleek van ernst was voor hen staan en begon vol vuur met haar krakende stemmetje iets te zingen dat in de verte op "Er is een kindeke" leek. Ze leidde onzeker, maar ze volgden haar dapper. Hun moedige, schelle stemmen kwamen in kracht overeen met de trompetten op de muren van Jericho.

De jaren van stilte brokkelden in hem als lagen metselwerk af en vielen omlaag.

Naderhand nam hij haar aan de hand mee naar huis. Of hij haar hand had gepakt of dat zij hem had gegeven, wist hij niet. In de kille donkere tuin waarin het verlichte raam van het huis vóór hen met de zilveren takken van de boom glinsterde, zei hij opeens aarzelend: 'Lieve kind...'

Het was vreemd, maar hij voelde die steek van schaamte niet meer nu hij haar op deze manier aansprak. Ze is niet van mij, dacht hij bij zichzelf, maar ze is me wel lief - heel lief.

'Lieve kind,' zei hij, zich ervan bewust dat haar grote ogen geduldig en hoopvol in het donker naar hem waren opgeheven. 'Ik kan vanavond geen cadeautje voor je onder de boom leggen, maar als je het leuk vindt - hij is precies groot genoeg voor je pop- zou ik je graag de wieg willen geven.'

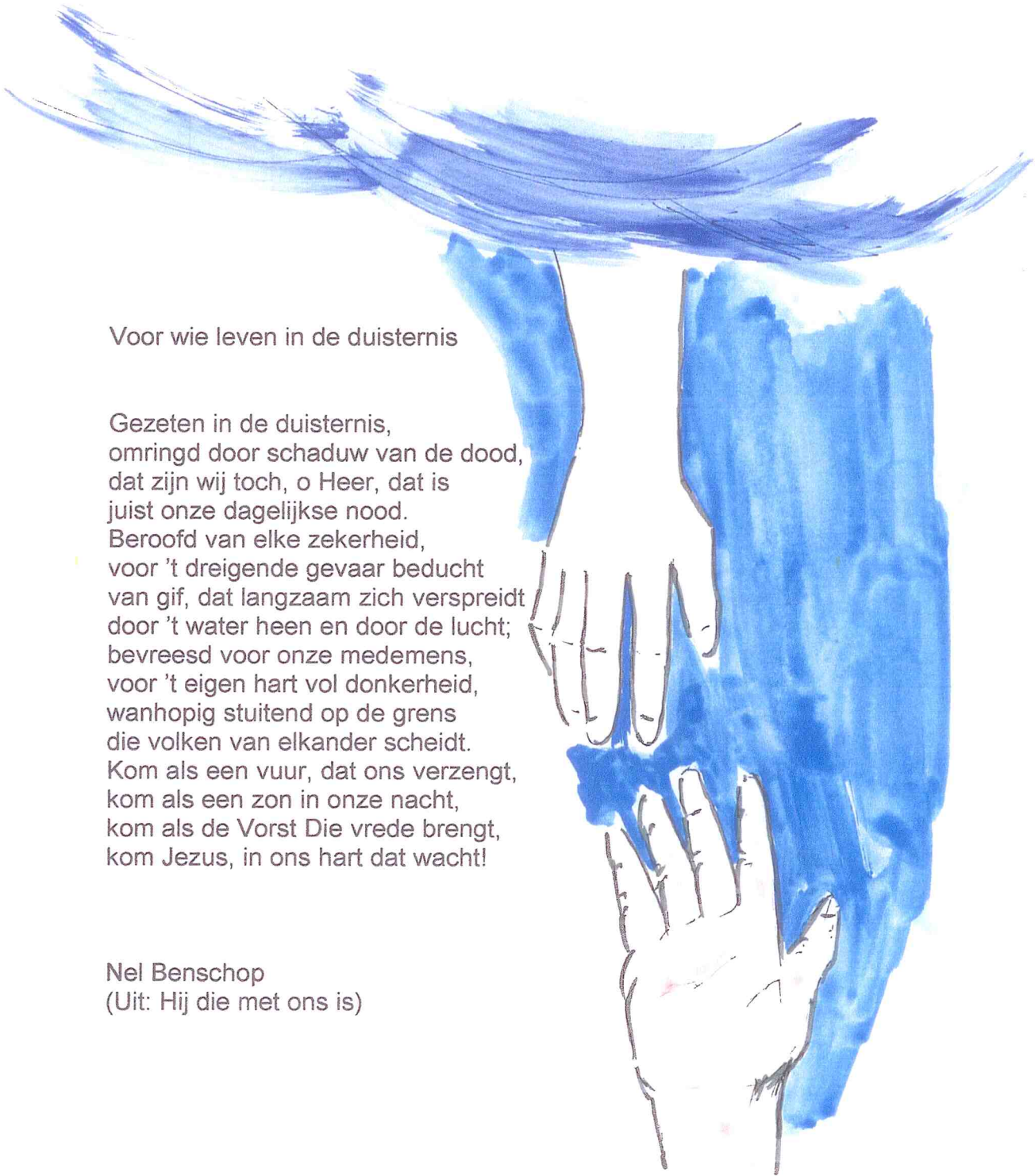

ER IS EEN ROOS ONTLOKEN (meezingen)

Er is een roos ontloken
Op wonderbare wijs
Men leest in oude sproken
't Ontsproot aan slanken reis
Het bloempje werd gebracht
In 't hartje van de winter
In 't midden van de nacht.

En 't bloempje dus ontloken
Dat bloempje heeft zijn glans
Door d' eeuwen heen gebroken
En 't licht voor ons nog thans
Het straalt in zijnen pracht
En 't mensdom looft en prijst het
In deze Heil'gen nacht.

Voor wie leven in de duisternis

Gezeten in de duisternis,
omringd door schaduw van de dood,
dat zijn wij toch, o Heer, dat is
juist onze dagelijkse nood.
Beroofd van elke zekerheid,
voor 't dreigende gevaar beducht
van gif, dat langzaam zich verspreidt
door 't water heen en door de lucht;
bevreesd voor onze medemens,
voor 't eigen hart vol donkerheid,
wanhopig stuitend op de grens
die volken van elkander scheidt.
Kom als een vuur, dat ons verzengt,
kom als een zon in onze nacht,
kom als de Vorst Die vrede brengt,
kom Jezus, in ons hart dat wacht!

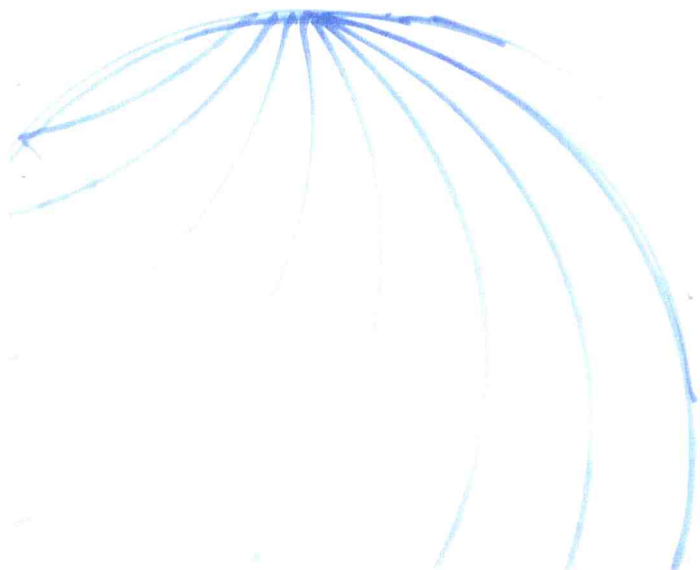
Nel Benschop
(Uit: Hij die met ons is)

ERE ZIJ GOD. (meezingen)

ERE ZIJ GOD, ERE ZIJ GOD,
IN DE HOGE, IN DE HOGE, IN DE HOGE!
VREDE OP AARDE, VREDE OP AARDE,
IN DE MENSEN EEN WELBEHAGEN.
ERE ZIJ GOD IN DE HOGE, ERE ZIJ GOD IN DE HOGE!
VREDE OP AARDE, VREDE OP AARDE,
VREDE OP AARDE, VREDE OP AARDE,
IN DE MENSEN, IN DE MENSEN EEN WELBEHAGEN,
IN DE MENSEN EEN WELBEHAGEN,
EEN WELBEHAGEN.

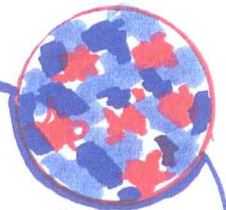
ERE ZIJ GOED, ERE ZIJ GOD,
IN DE HOGE, IN DE HOGE, IN DE HOGE,
VREDE OP AARDE, VREDE OP AARDE,
IN DE MENSEN EEN WELBEHAGEN.
AAAAMEN, AAMEN,
AMEN.

De zeldzame bokaal

(Door: Kathinka Lannoy)

François is verzot op alles wat antiek is. Gelukkig heeft hij de middelen, zij het op beperkte wijze, om aan deze voorliefde tegemoet te komen. Wij wonen tamelijk afgelegen; in een klein eenvoudig landhuis, een eind van de grote weg en dicht bij het bos. Als de heide bloeit, zie ik deze purperen pracht tot aan de einder voor mij uitgespreid, met hier en daar kleine bosschages en lichte glooiingen. Het is stil waar wij wonen, vooral in de winter, en veel gasten hebben wij niet. Maar daaraan voelen wij ook geen behoefte. Natuurlijk vinden wij het aardig op zijn tijd mensen te zien en te spreken en zeker zijn wij geen kluizenaars, maar ons huwelijk is een van die helaas maar al te zeldzame huwelijken, waarin de partners aan elkaar volkomen genoeg hebben. François is veel ouder dan ik. Wij schelen bijna twintig jaar. Maar hij, die vijfenveertig is, ziet eruit als vijfendertig en ik draag mijn haar 'op zolder', wat altijd toch wel ouder maakt, zodat ik best voor dertig jaar zou kunnen doorgaan.

Zoals ik al zei: mijn man is dol op antiek. Toen hij de week voor Kerstmis jarig was, heb ik hem een bokaal gegeven. Het was een heel bijzonder glas. Een goud beringde voet en een brede bolvormige kelk, waarin fraaie, zij het ietwat vreemde figuren waren geëtst. Ik kon ze niet helemaal duiden; soms zag ik er allerlei beelden in als ik er lang op tuurde. De antiquair wilde er nog een heel verhaal over houden, maar ik had weinig tijd en glipte gauw de winkel uit om mijn bus naar huis te halen. François was werkelijk bijzonder blij met zijn bokaal, zo blij, dat ik op slag vergat dat de prijs van het glas eigenlijk mijn begroting ver te boven was gegaan.

Toen wij die avond aan tafel zaten -een klein intiem dinertje bij kaarslicht voor ons tweeën als een voorloper van ons kerstdiner- haalde mijn man de bokaal en zette die naast zijn bord op het blanke damast. Met een plechtstatig gebaar nam hij de wijnkaraf en schonk het grote glas vol. Het kaarslicht fonkelde in de zware rode wijn en in het glinsterend kristal. De geëtsde figuren schenen te leven en te bewegen onder de deinende, levende lichtschijn. 'Dit,' zei François plechtig, 'drinken wij samen uit – op ons geluk, op ons huwelijk.' Hij maakte een grapje, maar er school ernst en zelfs een vleugje ontroering achter. Hij dronk de bokaal half leeg en gaf die toen aan mij. Ik dronk de rest van de wijn op en keek hem over de rand van het grote glas heen glimlachend aan.

Tot mijn verwondering glimlachte mijn man eensklaps niet meer. Er vleugde iets vreemds, iets peinzends, iets verwonderds door zijn ogen. 'Gek,' zei hij, 't is ineens net alsof dit alles al precies zo eerder is gebeurd.'
Ik lachte. 'Met een andere vrouw dan zeker en met een andere bokaal.'
Hij schudde het hoofd, zelfs ietwat wrevelig. 'Ik maak geen grapje, kind, ik meen het ernstig. Weet je wel, dat ik bijna twintig jaar ouder ben dan jij? Het is voor een oudere man een angstig bezit, zo'n bloedjong vrouwtje.'
Ik haalde mijn schouders op. 'Wat doe je mal, en zo zwaar op de hand. Niets voor jou.'
'Ja, van zulke jonge dingen mag een man natuurlijk nooit ernstig zijn.'
Het klonk op het kantje af hatelijk.

Ik zweeg en ging naar de keuken om het volgende gerecht te halen. Toen ik binnenkwam, leek alles weer gewoon. Meteen verwonderde ik mij over mijzelf dat ik dit opmerkte. Was er dan iets ongewoons geweest? En léék alles alleen maar gewoon zonder

gewoon te zijn? Wat was er tussen François en mij? Ach, verbeelding immers. Toch hing er iets in de lucht. Zo scheen het mij althans in de dagen die volgden. Meestal wist ik mijzelf dan te overtuigen, dat het toch werkelijk verbeelding was, maar niet altijd wilde mij dat lukken. Er was niets voorgevallen en toch...

Het was een van de donkere dagen vlak voor Kerstmis. Op een middag kwam ik thuis van een paar boodschappen, warm en tintelend van de koude wind. Ik had kerstinkopen gedaan. Mijn tassen waren zwaar van de pakjes. Achter mij liep een jongen mee, die op mijn aanwijzingen de kerstboom binnensjuwde en op zijn plaats zette.

François zat voor het laag brandende haardvuur. Hij zat met het hoofd op zijn rechterhand gesteund en in zijn linkerhand hield hij de bokaal. Er was nog een restje wijn in. Ik zag hoe François somber in het schitterende kristal staarde, daarna de ogen opsloeg en naar mij keek met een niet te miskennen duistere blik vol wantrouwen.

‘Waar kom je vandaan?’ vroeg hij toen ik de jongen van de kerstbomenhandel had uitgelaten. ‘Ik heb boodschappen gedaan in het dorp,’ antwoordde ik, verbaasd over de klank van zijn stem en de duistere gloed in zijn ogen.

‘Dan deed je daar lang over,’ merkte hij op. ‘Wat heb je gekocht?’ Hij dronk het laatste uit de bokaal en keek mij broeiend aan.

Ik probeerde te lachen alsof hij een grapje gemaakt had. ‘Ik heb een paar kerstkaarten gekocht voor Greetje en Jan, en een rolletje plakband voor de kerstpakketjes en een nieuwe filter voor de koffiepote en... o ja, nog een paar postzegels en dan natuurlijk kerstcadeautjes,’ somde ik op. En had je daar al die tijd voor nodig?’ vroeg François. Hij stak zijn onderlip naar voren en tuurde in de bokaal.

Er was iets dat mij belette kwaad te worden. Het was alles ook zo heel ongewoon.

‘Natuurlijk niet. Ik heb eerst een heel stuk omgelopen over de heide. Weet je wel, dat er sneeuw gevallen is?’ François trok zijn voeten onder zijn stoel en leunde naar voren. ‘Praat er niet overheen,’ zei hij, ‘je wilt mij zeker wijsmaken dat je die wandeling alleen hebt gemaakt?’ Ik wilde iets zeggen, lachen, maar een gebaar van François veegde mijn antwoord weg. ‘O, verontschuldig je maar niet. Je zult het heus wel zo handig aangelegd hebben, dat ik je niets kan bewijzen. Maar ik ben lang niet dwaas al vind je mij een oude man.’

‘Wat bezielt je toch?’ riep ik uit. ‘Als dit een grap is, houd er dan alsjeblieft mee op, want ik vind het helemaal niet aardig.’ ‘Dat wil ik wel geloven,’ zei hij en lachte.

Verdrietig haalde ik mijn schouders op en ging de kamer uit.

Het was eerste kerstdag. Wij zaten weer aan tafel. De lichtjes in de kerstboom glansden en de tafel was in feestelijk kaarslicht en groen en rood versierd. Aan mijn linkerhand droeg ik de nieuwe fraaie ring, die François mij de vorige avond onder de kerstboom zwijgend overhandigd had. Het was een bijzonder mooi gezette steen en ik zou er onder andere omstandigheden heel blij mee zijn geweest, maar nu kon ik helemaal niet blij zijn. Ik keek naar mijn man, mijn man, die op zo onverklaarbare wijze was veranderd. En het was geen kerstfeest voor mij; de vrede tussen ons beiden en die in mijn hart ontbrak. Er is nu eenmaal geen kerstfeest denkbaar zonder vrede.

Ik keek naar de stralende kerstboom, die ik zo hoopvol had versierd, en naar het kleine stalletje eronder - tot alles verwaasde door de tranen, die in mijn ogen sprongen. Ik voelde dat François naar mij keek, naar mij keek op een vreemde wijze. Zijn vingers speelden met de voet van de zeldzame bokaal, waarin de wijn rood fonkelde -als bloed- en zwaar tegen het kristal hing.

Plotseling stond hij op en kwam om de tafel heen op mij toe. Hij had de bokaal nog in zijn hand en zette die vlak voor mij op de tafel. Ik keek ernaar. Het was of de figuren zich groepeerden tot doodshoofden met gekruiste beenderen eronder. Ik keek naar de ogen van François..... Toen gilte ik. Eén enkele keer.

Ik griste de bokaal van de tafel en gooide die naar zijn hoofd, naar het hoofd van hem, die ik liefhad en die mij aankeek met de ogen van een moordenaar.

Hij bukte - net op tijd. Het grote glas vloog rakelings langs zijn hoofd en spatte uiteen tegen het stenen stalletje onder de kerstboom.

Na het splinteren van het kristal was het doodstil in de kamer, alleen het kleine haardvuur knetterde en één der kaarsen sputterde en de pit boog langzaam om.

François richtte zich op en zag mij aan - wat dwaas en ontnuchterd. In mij brak iets af als een te strak gespannen snaar. Ik zag mijn man verbaasd en verlegen over zijn gezicht strijken en behalve verlegenheid was er ook onbegrip in zijn blik. Ik sloeg mijn armen om zijn hals en drukte mij vast tegen hem aan, veilig in zijn sterke omhelzing.

‘Lieve hemel, wat is er toch allemaal?’ vroeg hij, ‘en dat nog wel met Kerstmis!’

Ik keek naar een stuk kristal dat aan mijn voeten lag. De figuurtjes waren verward en nietszeggend, in het geheel niet te duiden. Hoe had ik daar ooit doodshoofden en gekruiste beenderen in kunnen zien? Ik keek naar het stalletje in het vreedzaam glanzende kaarslicht. Het stond er ongeschonden, terwijl de splinters van het kristal er als sneeuwvlokken overheen lagen. En buiten sneeuwde het ook, zag ik.

‘Ik weet het niet, laten we er in Godsnaam niet meer over spreken.’ En toen begon ik met diepe snikken te huilen van opluchting.

Diezelfde week nog ging ik naar de antiquair. Ik wilde iets anders kopen voor mijn mans verjaardag. Terwijl ik een mooie handgesmede pook in mijn handen om en om draaide, keek ik opzij naar de oude man. ‘Wat wilde u mij laatst toch vertellen over die bokaal?’ vroeg ik. De oude handelaar glimlachte wijs. ‘Die bokaal stamt uit een waardevolle antieke boedel, mevrouw. Een boedel die geheel in vreemde handen kwam. De eigenaar had in een vlaag van jaloezie zijn vrouw vermoord en daarna zichzelf opgehangen.’

‘De hemel bewaar me,’ zei ik en voelde mij bleek worden, ‘nu spijt het mij toch helemaal niet meer dat hij zo gauw gebroken is.’ ‘Is hij nu al gebroken, mevrouw wat ontzettend jammer.’ Het klonk niet helemaal echt, vond ik.

‘Ja, ik liet hem vallen met Kerstmis,’ loog ik, verlegen onder zijn begrijpende glimlach.

Hij knikte mij geruststellend toe. ‘Weet u, voor jaloezie was er helemaal geen reden. De echtgenoot was alleen een stuk ouder, het vrouwtje was nog heel jong, net zo jong als u...’

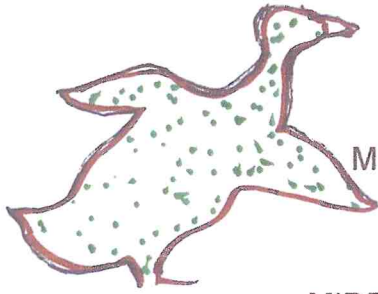
‘Deze pook is toch niet uit die boedel?’ vroeg ik haastig. ‘Nee, die was van een tante van mijzelf,’ glimlachte de antiquair, ‘zij is achtennegentig jaar geworden.’

Ik keek hem aan en glimlachte plotseling.

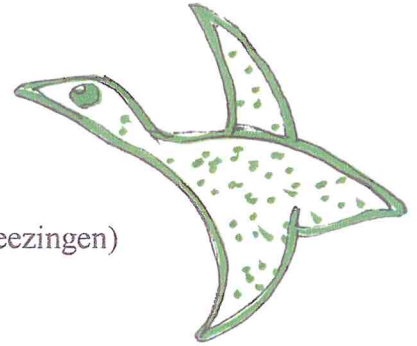
‘En dan nog,’ zei hij, ‘ik ben een oude man en ik weet zo langzamerhand dat er duisternis in de wereld is, veel duisternis om en in de mensen. Maar ook weet ik, dat het Licht het nog altijd van de duisternis gewonnen heeft. Er kan veel donkers kleven aan alle oude dingen om ons heen en dat kan soms heel reëel zijn in ons leven. Maar even reëel is het licht van de kaarsen en van de ster, die stil bleef staan.’

Die avond, toen ik de kerstboomkaarsen aanstak, keek ik lang naar het kleine stalletje onder de takken. De zeldzame bokaal was uit elkaar gespat, maar het kleine roze Kerstkind lag vredig te lachen in Zijn kribbe.

MIDDEN IN DE WINTERNACHT (meezingen)

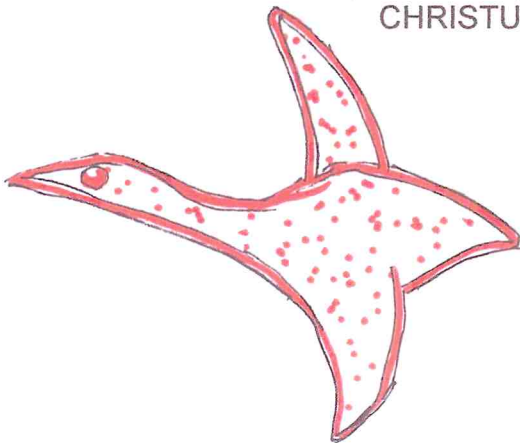
MIDDEN IN DE WINTERNACHT GING DE HEMEL OPEN.
DIE ONS HEIL TER WEREL BRACHT ANTWOORDT OP ONS HOPEN.
ELKE VOGEL ZINGT ZIJN LIED. HERDERS WAAROM ZINGT GIJ NIET?
LAAT DE CITER SLAAN, BLAAST UW FLUITEN AAN,
LAAT DE BEL, LAAT DE TROM, LAAT DE BELTROM HOREN!
CHRISTUS IS GEBOREN!

VREDE WAS HET OVERAL. WILDE DIEREN KWAMEN
BIJ DE SCHAPEN IN DE STAL EN ZIJ SPEELDEN SAMEN.
ELKE VOGEL ZINGT ZIJN LIED. HERDERS WAAROM ZINGT GIJ NIET?
LAAT DE CITER SLAAN, BLAAST UW FLUITEN AAN,
LAAT DE BEL, LAAT DE TROM, LAAT DE BELTROM HOREN!
CHRISTUS IS GEBOREN!

ONDANKS WINTER, SNEEUW EN IJS BLOEIEN ALLE BOMEN,
WANT HET AARDSE PARADIJS IS VANNACHT GEKOMEN.
ELKE VOGEL ZINGT ZIJN LIED. HERDERS WAAROM DANST GIJ NIET?
LAAT DE CITER SLAAN, BLAAST DE FLUITEN AAN,
LAAT DE BEL, LAAT DE TROM, LAAT DE BELTROM HOREN!
CHRISTUS IS GEBOREN!

ZIET REEDS STAAT DE MORGENSTER STRALEND IN HET DUISTER
WANT DE DAG IS NIET MEER VER, BODE VAN DE LUISTER.
DIE ONS WELDRA OP ZAL VALL'N . HERDERS BLAAST UW FLUITEN AAN.
LAAT DE BEL BIM BAM, LAAT DE TROM BOM BOM,
KERE OM, KERE OM, LAAT DE BELTROM HOREN!
CHRISTUS IS GEBOREN.

LIED VAN DE HOOP

Geen enkele Kerst is hetzelfde
al kunnen ze op elkaar lijken.

Elk jaar is hetzelfde kerstverhaal
anders,
want jij bent anders.

Je merkt dat niet altijd op
maar ineens kan je duidelijk worden
dat het nooit meer hetzelfde zal worden.

Geboorte en dood
die steeds, op velerlei wijzen
om ons heen zijn
en niet altijd ver weg blijven,
laten je anders horen en kijken.

Geen enkele Kerst is hetzelfde.
Je zit steeds vol verhalen en geluiden,
denkend aan alles wat er gebeurde.

Elk jaar is hetzelfde kerstverhaal
anders,
maar wat blijft is
het lied van de hoop.

Marinus v.d. Berg
(Uit: Licht dat met ons gaat)

De lichtjes in de boom branden; op de radio zingt een heer met bedenkelijk 'hoge stem', 'aan de lamp hangt de enig overgebleven bal van vorig jaar en naast het stalletje staat de herder met de gebroken neus: het is de dag voor Kerstmis, vier uur in de middag, ik ben alleen thuis. En voor me op het aanrecht ligt een blote kalkoen. Z'n poten staan recht overeind, de nek ligt er los naast en te midden van veel kippenvel prijkt een groot onsmakelijk gat dat gevuld moet worden. Dat vulsel heb ik. Ik verzamel dus al mijn moed, adem diep, pak een handvol, en wil aan de gang.

Op dat moment gaat de bel.

Ik kwak de prak terug in de bak, mompel iets wat weinig met Kerstmis te maken heeft, spoel haastig mijn handen, veeg ze al lopend aan een handdoek af, en doe de voordeur open.

En daar staat dan een zeer enge man. Z'n holle ogen kijken me gluiperig aan, z'n mond lacht gemeen. 'Eigenlijk net Kees van Kooten als eng type, maar dan nóg erger,' denk ik, zo'n man waarvan je hoopt dat hij nooit aanbelt als je alleen thuis bent. Toch deed hij dat en zegt: 'Heeft u misschien een emmertje water voor me, de motor van m'n auto kookt.' Ik denk dan héél snel héél veel: 'Smoes,' denk ik, 'tis een inbreker, wil zien wat er hier te halen is, niet binnenlaten, foute boel.'

Maar ik zeg: 'Een ogenblikje,' en wil de deur dicht doen.

Te laat. Met een 'nee, niks d'r van, u mag niet met zo'n emmer sjouwen,' staat hij al achter me in de gang en loopt mee naar de keuken. Trillend draai ik de kraan open.

'Leuk,' zegt hij, terwijl hij rondkijkt en 'lekker' als hij de kalkoen ziet, en ik denk: 'die komt vannacht terug en neemt óók nog de kalkoen mee: ik vul 'm niet.'

Weet u hoe lang het duurt voordat een emmer vol is? Héél lang. Uiteindelijk verdwijnt hij ermee naar buiten, ik bespied hem door de takken van de sparren voor het raam en zie inderdaad een auto die van voren openstaat.

De enge man doet iets wat ik niet kan zien maar zelfs al had ik er goed zicht op, wat dan nóg: ik snap niets van motoren.

'De bouwiers,' weet ik dan opeens; ik heb die arme mensverslindende schatten in de kennel gestopt omdat een ander beest in de oven ging. Ik verlaat dus schielijk mijn uitkijkpost, loop door de keuken op weg naar buiten, leg nog snel het broodmes naast de kalkoen, want een mes bij de hand kan nooit kwaad, en wil me naar m'n hapgrage huisdieren begeven.

Maar opnieuw gaat de bel.

'Sorry,' zegt hij, 'ik vind het vervelend om u weer iets te vragen, maar heeft u misschien een tang, want de dop van de watertank zit vast.'

Ik kan dan natuurlijk 'die heb ik niet' zeggen, of 'ik mag van m'n man niet aan z'n tangen komen.'

Maar ik zeg dat niet, en vraag me later nou niet waarom. Tijdens een televisie-uitzending kan het hele decor in elkaar storten, een vrouw een kind krijgen, de premier van z'n geloof vallen en de studio worden gekraakt en enig vind ik het allemaal zodat u tegen elkaar zegt: 'Die Mies, als er iets mis gaat is ze op d'r best, hoor.'

Maar in dit geval moet ik u teleurstellen want ik kan niet liegen, zelfs niet tegen een engerd.

'Een ogenblik,' mompel ik dus gebroken. En duik de kelder in alwaar mijn echtgenoot ongeveer iedere sleutel die ooit bedacht werd, op volgorde van grootte aan haken langs de muur heeft hangen. Ik pak de grootste, vanwege je weet maar nooit, en kom weer heel langzaam en naar mijn gevoel dreigend de keuken in. Maar daar is hij niet. Hij staat in de gang en kijkt in de kamer waar de overjarige tv staat en het waardeloze beeld dat duur oogt, en de gepoetste kandelaar waarvan je

alleen van dichtbij ziet dat hij niet van massief zilver is. Maar weet die man veel. Ik kan wel huilen bij de gedachte dat dat vannacht allemaal weg gaat.

'Mooi,' zegt hij, kijkend naar een vroege tekening van een van de dochters die ingelijst inderdaad iets van een Appel heeft. Ik geef hem zwijgend de sleutel en wacht gelaten op de klap op m'n kop. Die komt niet.

'Dank u,' zegt hij en verdwijnt opnieuw door de voordeur.

Keek hij bij het passeren daarvan nog even goed naar de grendel, de ketting, de draadjes van de alarminstallatie? Ik weet het bijna zeker en ga het nummer van de politie opzoeken. Maar het telefoonboek is weg, het ligt niet waar het hoort te liggen: waar zou het telefoonboek kunnen zijn? Voordat ik dochter één of dochter twee heb kunnen verwensen gaat dan voor de derde keer de voordeurbel en de engerd die steeds enger wordt overhandigd mij vriendelijk de levensgevaarlijke tang.

'Heel veel dank voor al uw hulp,' zegt hij ook nog.

Ik denk: 'Hou toch op man, vannacht zie ik je weer.'

Het gezin komt thuis en lacht zich tot mijn grote ergernis kapot om ma. Want ma ziet spoken. Hoe zit het trouwens met de kalkoen?

Veel later lig ik rusteloos te woelen in bed, de lange nacht begint, de nacht dat de engerd zal komen. Is hij er al of verbeeld ik mij gestommel te horen? En waarom geven de bouviërs geen kik? De één heb ik bij de voordeur gelegd, de ander bij de achterdeur, ze zijn afgericht om alles wat beweegt te verslinden. Maar misschien kregen ze vergiftigde pens; in een gedrogeerde lendenlap happen ze vast ook gretig, paarden- of mensenvlees, bouviërs kan 't niets schelen. Dus por ik drie achtereenvolgende keren m'n man wakker die moedig beneden gaat kijken terwijl ik met de croquetstok in de aanslag recht overeind in bed de bovenverdieping verdedig. Maar niks. De rest van de kerstnacht zie ik in het donker de enge man haarscherp voor me. En kom daarom met diepe wallen aan het ontbijt. De hele huisraad staat er nog, op het aanrecht ligt de onthoofde kalkoen nog steeds te wachten op de vulling.

'Lekker geslapen?' vragen ze en ik knik, een leugentje om kerstwil mag best. Jammer dat ik het dennengroen tussen de mandarijnen ben vergeten. De eitjes zijn ook iets te hard. Toch zitten we met z'n vijven zeer tevreden aan tafel, zeggen zelfs vriendelijke dingen. Dan gaat de bel.

'Laat maar,' zeg ik en loop naar de deur. Ik doe die deur open en verstijf, want voor me staat de enge man van gisteren en in zijn hand heeft hij een kerststukje vol dennengroen, met een kaars middenin. Hij overhandigt mij dat en lacht, lacht hartelijk, bijna aardig zelfs, terwijl hij mij bedankt voor alle hulp en moeite.

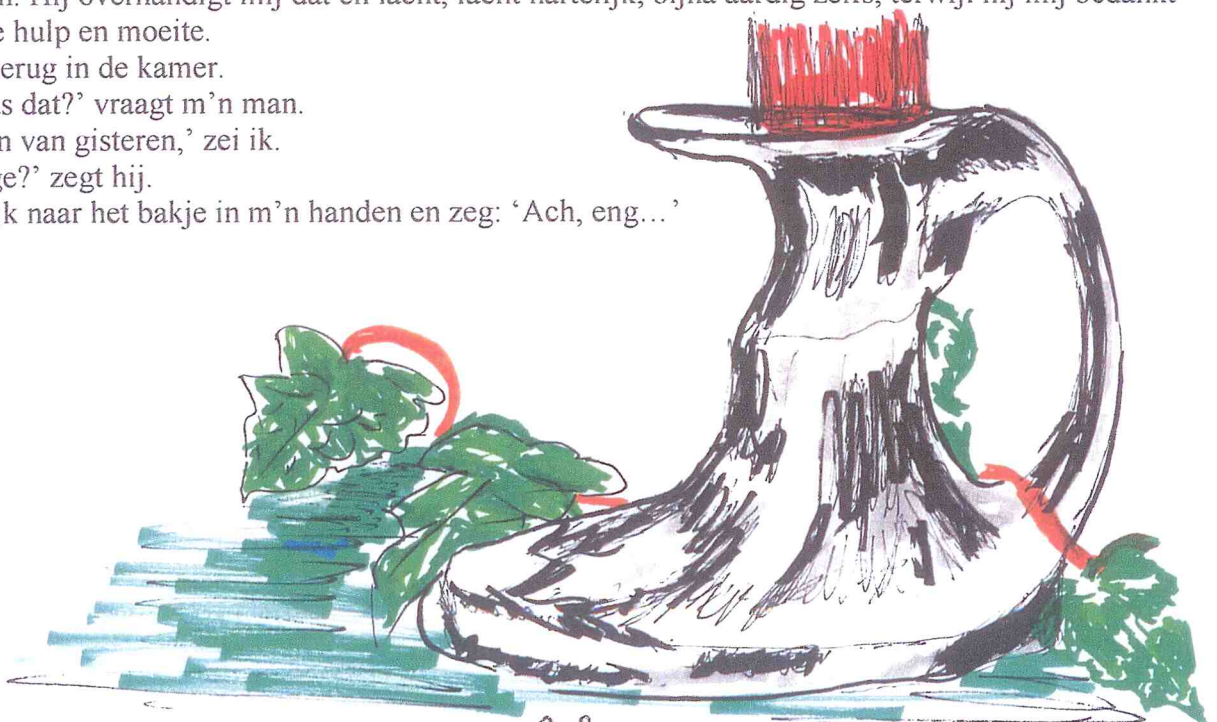
Ik kom terug in de kamer.

'Wie was dat?' vraagt m'n man.

'Die man van gisteren,' zei ik.

'Die enge?' zegt hij.

En ik kijk naar het bakje in m'n handen en zeg: 'Ach, eng...'

EVEN NADENKEN

Een jaar is voorbij!
Wat heb je overgehouden?
Misschien veel ontgoocheling en teleurstelling,
een hoop verdriet en wat grijze haren.
Misschien 'n stille pijn in je hart
omdat alles zo vlug gaat,
omdat 't geluk dat je vond,
zo kort en zo broos was,
omdat niemand je helpen kon de goede dagen te verlengen
en de slechte te verkorten!

Ben je moe? Voel je
misschien voor de eerste keer
dat elk jaar een stuk
van je leven snijdt?
Denk even rustig na!
Het is helemaal niet erg
als je 'n paar illusies kwijt bent,
maar het is een ramp
als je de moed verloren hebt
en je geloof in 'n volgend jaar.

Zoek verder naar vrede!
Zoek naar een zuiver contact met God,
die je lege handen en je lege hart
kan vullen met goedheid en liefde!

Phil Bosmans
(Uit: Menslief, ik wens je vrede en alle goeds)

HET BESTUUR VAN HARMONIA ARNHEM

WENST U EEN

SFEERVOLLE KERST EN EEN

SAAMHORIG

2009

MAARTEN VAN SANTE

ERIKA EDIE

JOHN SCHRAA

LEO WIERING

JOLANDA V.D. HOUT

SAMENSTELLING BOEKJE EN MUZIEK: ERIKA EDIE

ILLUSTRATIE: EUGENIE MISEROY